

PREZENTACJA INSTRUKCJI
„Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w słu bie misji
ewangelizacyjnej Ko cioła”

W ostatnich dziesi cioleciach dokonały si znacz ce zmiany społeczne i kulturowe, które spowodowały i wymusiły odnowiony styl duszpasterstwa realizowany wewn trz wspólnoty chrze cija skiej, zarówno w odniesieniu do tych, którzy zwykle yj zgodnie z wyznawan wiar i regularnie ucz szczaj do parafii, jak i do tak zwanych „wierzcych”, którzy nie praktykuj lub czyni to rzadko, mało anga uj c si w ycie Ko cioła, oraz w stosunku do tych, którzy z jakiegokolwiek powodu s dalecy od wiary w Chrystusa.

W odpowiedzi na te wyzwania papie Franciszek wielokrotnie odwoływał si do obrazu Ko cioła coraz bardziej misyjnego, podkre laj c znaczenie „kreatywno ci” w poszukiwaniu nowych sposobów głoszenia Ewangelii, aby wspólnota ko cielna mogła coraz lepiej wyj naprzeciw aktualnym wyzwaniom duszpasterskim i potrzebom Nowej Ewangelizacji, to znaczy „ewangelizacji drugiego tysi clecia”, ogłoszonej przez Jana Pawła II na pocz tku jego pontyfikatu (por. Jan Paweł II, Pielgrzymka apostolska do Polski, Homilia, 9 czerwca 1979).

W t perspektyw wpisuje si niniejsza Instrukcja Kongregacji ds. Duchowie stwa, maj c na celu zaproponowanie wspólnotom parafialnym niektórych sposobów na przyswojenie sobie dynamizmu „wyj cia”, upragnionego przez papie a Franciszka, w perspektywie nawrócenia duszpasterskiego, które jest ukierunkowane na aktywny udział wszystkich ochrzczonych w misji ewangelizacyjnej Ko cioła.

W dokumencie tym proponowane s narz dzia towarzyszc i ukierunkowuj ce reformy wspólnot parafialnych – w toku lub planowan – która dotyczy tak e struktur i podziału terytorium diecezjalnego (jednostki i okr gi duszpasterskie), dowarto ciowuj c przez to wymiar wspólnotowy, współodpowiedzialno eklezjaln wszystkich ochrzczonych, ka dego zgodnie ze swoim powołaniem i charyzmatem, w harmonijnej syntezie słu cej głoszeniu Ewangelii (por. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici*, 30 grudnia 1988, nr 15).

W realizacj takiej wizji reformy zaangażowane jest nie tylko duchowie stwo, ale powinni w niej wzi czynny udział wszyscy członkowie Ludu Bo ego, kapłani, diakoni, osoby konsekrowane, wieccy, kierowani przez biskupa, „sług , pasterza, ojca, brata”, ka dego wiernego (por. Franciszek, Homilia, 22 czerwca 2019). Dlatego Instrukcja podkre la, e w misj wspólnoty parafialnej wnosz wkład duchowni (proboszczowie, wikariusze parafialni, diakoni), osoby konsekrowane i wierni wieccy, ka dy zgodnie z własnym charyzmatem oraz poprzez odpowiednie wykonywane posługi i zadania ko cielne.

W tym sensie Instrukcja chce by narz dziem ułatwiaj cym przej cie od *duszpasterstwa zachowawczego* do *duszpasterstwa misyjnego*, nie ograniczaj c si do postawy zachowania istniej cego stanu rzeczy, ale anga uj c si odwa nie, aby odpowiedzie na obecne wyzwania ewangelizacji i pomagaj c wspólnotom parafialnym do przyj cia stałej postawy „wyj cia” (por. Franciszek, Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium*, 24 listopada 2013, nr 27). Zreszt same reformy struktur parafialnych nie przynios adnego efektu bez

jednoczesnego wspierania nawrócenia ludzi, po to aby wspólnoty chrześcijańskie stawały się w coraz większym stopniu siłą napędową spotkania z Chrystusem.

Z drugiej strony, niniejszy dokument nie pretenduje do udzielenia wyczerpujących i ostatecznych odpowiedzi na wspomniane wyzwania, jakby miał być swego rodzaju kazuistycznym podręcznikiem na temat parafii lub miał zamykać w statycznej formie kreatywność Ludu Bożego. Instrukcja natomiast pragnie zaproponować Pasterzom, a także ich współpracownikom, duchownym i świeckim, oraz wspólnotom parafialnym, niektóre narzędzia służące do rozoznawania i wdrażania nowych rozwiązań kanonicznych, duszpasterskich i dotyczących posług kościelnych w związku z zamierzonymi reformami.

Dokument ten nawołuje do długiej historii parafii i zasadniczej roli, jaką odegrała ona w życiu chrześcijańskim i w duszpasterstwie. Od swojego początku parafia była odpowiedzią na precyzyjne, podwójne potrzeby; z jednej strony, by budzić, umożliwić wzrastanie i podtrzymywanie wiary w Ludzie Bożym poprzez głoszenie Dobrej Nowiny i celebrowanie sakramentów, z drugiej zaś – by promować zapalenie misyjnego w głoszeniu z radością Chrystusa tym, którzy są od Niego daleko.

Każda wspólnota parafialna ma do dyspozycji różne narzędzia i możliwości do przeżywania takiej permanentnej drogi w wierze. Przede wszystkim, głoszenie Ewangelii stanowi punkt wyjścia, by umożliwić przylgnięcie do Chrystusa, ponieważ „*wiara rodzi się z tego co się słyszy, tym zaś, co się słyszy, jest słowo Chrystusa*” (Rz 10, 17). Dlatego ważne jest, aby wspólnota parafialna była środowiskiem lektury i medytacji Słowa Bożego, według zródlonowanych propozycji dostosowanych do konkretnych odbiorców, oraz by mogła głosić w sposób jasny i zrozumiały Jezusa Chrystusa żyjącego i obecnego poprzez Jego Ludu, zgodnie z wiecinnym wiadectwem *kerygmatu*.

Również katecheza jest odpowiednim rodzajem do tego, aby „pełnia Zbawiciela” wzrastała w sercu ochrzczonych (por. Ef 4, 13), jako że stanowi ona „*całość wysiłków podejmowanych w Kościele dla powoływania uczniów i dla pomagania ludziom w uwierzeniu, a Jezus Chrystus jest Synem Bożym, aby przez wiarę mieli życie w imię Jego, aby ich wychowywać i uczyć tego życia, budując w ten sposób Ciało Chrystusa*” (Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Catechesi tradendae*, 16 października 1979, nr 1).

Ostatecznie to celebrowanie Eucharystii jest szczytem kształtującym wspólnoty parafialne (por. *Lumen gentium*, nr 11), która przeżywa w ten sposób żywo obecność Chrystusa Ukrzyżowanego i Zmartwychwstałego, karmiąc swoją wiarą każdego dnia. Kościół bowiem „*do wiadczy z radością, a nieustannie urzeczywistnia się obietnicą: «A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, a do skończenia świata» (Mt 28, 20). Dzięki Najświętszej Eucharystii, w której następuje przeistoczenie chleba i wina w Ciało i Krew Pana, raduje się obecność w sposób szczególny*” (Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, 17 kwietnia 2003, nr 1).

Wspólnota parafialna, pozostając zakorzeniona w wierze w Chrystusa, żyje dziś w świecie nie rzadko naznaczonym indywidualizmem, w którym ludzie odkrywają w sobie, i są „spragnieni” bliskości i autentycznych relacji międzyludzkich. W takim kontekście parafia może stać się „miejscem”, które sprzyja, aby być razem. Pomaga ona w zrodzeniu i

kształtowaniu wanych relacji międzyludzkich naznaczonych wiarą oraz w przezwyciężeniu samotności przez wielu ludzi.

Kroczyć w ten sposób śladami Chrystusa, wspólnota parafialna dowartościuje centralne miejsce osoby, tworząc „kulturę spotkania” i tym samym czyni naturalny krok w kierunku parafii ukształtowanej jako „wspólnota wspólnot”, uważając na osobiste drogi wiary każdej osoby oraz zaangażowanej, by „*formować ludzi we wspólnotach, ofiarować pomoc dla życia rodzinnego, przezwyciężyć anonimowość, przyjąć i pomóc osobom, aby włączyły się w życie społeczne i w życie społeczne*” (Jan Paweł II, Adhortacja apostolska posynodalna *Ecclesia in America*, 22 maja 1999, nr 41).

W celu realizacji tego zadania, parafia może czerpać inspirację z „duchowego i eklezjalnego stylu sanktuariów”, prawdziwych ośrodków misyjnych, charakteryzujących się otwarcie na wszystkich, modlitwą, ciszą, która umacnia ducha, sprawowaniem sakramentu pokuty, a także duchową walką, szczególnie wobec najbardziej zagrożonych i różnych kategorii osób odrzuconych. Tego rodzaju parafia będzie dla wiernych i każdego, kto się do niej zbliży, odpowiednim miejscem dla ich duchowych poszukiwań, a także do spotkania z miłosiernym obliczem Chrystusa i Kościołem przenikniętym duchem Jego Ciała.

Taka parafia, widziana w perspektywie misyjnej i Nowej Ewangelizacji, wymaga – zdaniem papieża Franciszka – aby każdy proces odnowy był wdrażany stopniowo, poprzez wcześniejsze analizy, konsultacje, wprowadzając go w życie *ad experimentum*, z poszanowaniem historii i „tradycji” każdej wspólnoty.

W tej perspektywie Instrukcja przedstawia różne typologie funkcjonowania parafii, od prostej formy *federacyjnej* – tak, chociażby z soborami powołanymi, pozostającymi odrębnymi w swojej tożsamości – a po inne formy funkcjonowania, to znaczy *inkorporacji* i *fuzji* lub *podział* jednej parafii na kilka autonomicznych.

W powołaniu z problematyki funkcjonowania parafii, dokument doprecyzowuje temat dotyczący reorganizacji struktur parafialnych i terytorium diecezjalnego poprzez powołanie do życia, tzw., „jednostek duszpasterskich” (mających na celu „*popieranie form organicznej współpracy między okolicznymi parafiami*”, por. Kongregacja ds. Biskupów, Dyrektorium o pasterskiej posłudze Biskupów *Apostolorum Successores*, 22 lutego 2004, art. 215b). Ponadto, obok dekanatów, przewidzianych już przez obowiązujące prawo kanoniczne, Instrukcja uściśla zagadnienie „okręgów duszpasterskich”, które mają na celu poprawę, w większych diecezjach, funkcjonowania „centrum” a „peryferiami”, poprzez ustanowienie wikariuszy biskupich, odpowiedzialnych za każdy okręg w imieniu biskupa diecezjalnego, pod jego zwierzchnictwem i we wspólnocie z nim.

Zgodnie z sugestią wielu biskupów z różnych krajów, Kongregacja ds. Duchowieństwa dostrzegła potrzebę przygotowania nowego dokumentu – o charakterze teologiczno-duszpastersko i kanonicznym – aby wspierać i towarzyszyć różnym planom reform wspólnot parafialnych oraz w reorganizacji diecezji – zarówno tych, które już trwają, jak i tych, o których być może zacznie się myśleć za kilka lat. Chodzi o to, aby zaoferować wskazania i ogólne normy, wprowadzając je w życie po różnym „rodzaju” dnia Piętnastego oraz w każdym kontekście, pozostając w szerokim, eklezjalnym nurcie, i

pami taj c o słowach papie a Franciszka, e: „parafia jest ci gle aktualna! Parafia musi pozosta : jest struktur , której nie wolno nam wyrzuci przez okno. Parafia jest wła nie domem ludu Bo ego, tym domem w którym on mieszka. [...] Odnowa parafii jest jedn z rzeczy, któr biskupi powinni zawsze mie na oku. [...] Parafia jest nietykalna: musi pozosta jako miejsce kreatywno ci, odniesienia, macierzy stwa i tego wszystkiego. Tam nale y realizowa wszelk zdolno kreatywno ci; a kiedy parafia rozwija si w ten sposób, to dokonuje si to, o czym mówiłem o uczniach-misjonarzach – nazywam to „parafia wychodz ca” (Franciszek, Spotkanie z Biskupami polskimi, 27 lipca 2016).

Watykan, 8 lipca 2020

Ks. Prał. Andrea Ripa
Podsekretarz